

Raymond Queneau

Zorlu Bir Kış

Türkçesi: Tahsin Yücel

Roman

I.

Önlerinde iki polis memuru, Çinliler yürüyordu.

Bunu görmek için, esnaf, gözler yusuvarlak, ağızlar açık, dükkân önlerine çıktı. Veletler alay boyunca Çinoşlar, Çinoşlar diye bağıarak koşuyordu. Pencerelerden boyunlar uzandı, balkonlarda meraklılar belirdi. Asyalı alayın yanından bir tramvay geçti, içindekiler, sıkışıklığın son sınırında, yürüyüş yapanlara değişik dillerde ve aşağılayıcı sözcüklerle seslendiler.

Lehameau bu uzaksılık karşısında fazla bir coşku duymadan kaldırımın kıyısında durdu.

İki aynasızın arkasında birinci olarak hiç kuşkusuz yurttaşları üzerinde belli bir yetkesi bulunan iki Çinli, ikinci olarak sarı bir şemsiye taşıyan bir Çinli, üçüncü olarak gene sarı ve en büyük eksenlerine göre bir sopaya geçirilmiş iki elipsoitten oluşmuş bir nesne taşıyan bir Çinli, dördüncü olarak tüm şeritleri üzerinde bir Çin bayrağı taşıyan bir Çinli, beşinci olarak aynı biçimde ve aynı koşullarda bir bayrak taşıyan bir Çinli, altıncı olarak demir bir levhayı döven bir Çinli, yedinci olarak sarılar giymiş ve takma bir sakalla süslenmiş bir Çinli akrobat, sekizinci olarak gene sarılar giymiş olan ve iki uzun tahtayı birbirine vuran bir Çinli, dokuzuncu olarak oradaki Avrupalı kalabalığı için ancak olta sopası olarak değerlendirilecek bir nesne taşıyan bir Çinli, onuncu olarak aralarında küçük Fransız bayrakları taşıyanlar da bulunan yüz dolayında Çinli yürümekteydi.

Buradaki Avrupalı halk bu saatte büyük oranda yerlilerden oluşmuştu, gerisi kalanıysa, birkaç kişi bir yana, Belçikalı'ydı,

bu birkaç kişinin en dikkat çekicisi de, en azından Bernard Lehameau'ya göre, genç, iri, sarışın ve, doğal olarak, İngiliz ve W.A.A.C.* üniformalı bir kadındı, oradaki Avrupalı halk, has-tabakıcılar, kadınlar, izinli askerler, tehlikeden uzakta görev yapan askerler, sığınmacılar, yaşlılar, sakatlar ve çocuklar, evet, Lehameau ile Lehameau'nun daktilo olarak Britanya Üssü'nde çalıştığı için tanıdığı W.A.A.C.'in da yer aldığı üç dört kişi dışında, tüm Avrupalı halk, bu Asya gösterisi nedeniyle sevinçten yerinde duramaz olmuştu. Matrak insanlar vardı. Ve sarıyı bu kadar çok sevmek için hepsinin biraz boynuzlu olması gerekirdi. Ah bu Çinliler, bıçakları nedeniyle pek matrak olmayan Kabillilerden daha matraktılar, hepsi de asker olduğuna göre matrak olmayan Hindulardan daha matraktılar, Zencilerden bile daha matraktılar, oysa Zenciler matraktır.

Tiers alanına gelince, Çinliler bir halka oluşturdular, Avrupalı halk da çevresinde toplandı, halkanın içinde pantomimler geliştirildi. Lehameau komşusunu seçti, yüzündeki ciddiyeti sevimli buluyordu. Kalabalık gülüyordu, Çinlilere ve saflıklarına.

"Zey laf, bikozy zey ar stuypid," dedi Lehameau.

Genç kız da böyle olduğunu düşünüyordu. Lehameau ekledi.

"Zey laf, bikozy zey du not andırstend."

Bir de şunu söyledi:

"Ay layk zet: yu du nat laf."

Çinliler şarkı söylemeye başladılar, kuyruğu çekilen kediler sanki, diyordu kimileri, Siyam kralının şarkısı sanki, diyordu başkaları, çünkü Siyam'ın küçük kralı Fransa'ya geldiği zaman, konserde en sevdiği kemanlar ve öteki çalgılar akort edildiği zamandı, barbardı tüm bu adamlar, sonra bunlar, Çinliler yani, yürüyüş kolunu yeniden oluşturup bir başka semtte kakhahalar yaratmaya gittiler.

"İt vaz veri interesting," dedi Lehameau. "Av du yu do?"

"Çok iyiyim, teşekkürler," dedi asker kadın. "Peki, siz?"

"Vay, siz Fransızca biliyor musunuz?"

* Kadın ordusu yardımcı teşkilatı mensuplarına verilen ad. (y.h.n.)

“Evet, hatta Fransız askeri yetkilileriyle bağıntılı çalışmak için seçtiler beni.”

“Candan tebrikler. Siz benim İngilizceyi başını gözünü yaparak konuşmaktan çok daha iyi konuşuyorsunuz Fransızcayı. Gene de çevirmen yaptılar beni. Rastlantı sonucu işte. Şimdiden savaş dışı kaldım.”

Yürümek için bir bastona dayanması gerektiğini gösterdi, ayrıca gerçek gereksinimden çok şık olsun diye yapıyordu bunu, sonra şu ek bilgiyi verdi:

“Charleroi.”

Bilgi kısa ve saygılı bir susuşla değerlendirildi, sonra konuşma sapmadan önceki yerinden alındı.

“Annem Fransızdı.”

“Öyle mi, çok güzel.”

Bir kez daha “Çok güzel,” dedi Lehameau, sonra ikisi de sustu.

“İşte arkadaşım şu mağazadan çıkıyor,” dedi asker kız. “Özür dilerim, onun yanına gideceğim.”

“Rica ederim. Ayrıca, yakında gene görüşeceğiz, değil mi? Umarım.”

Onun uzaklaşmasına baktı, bu arada çevresinde de kalabalık dağılıyor, alaylar suyunu çekiyordu.

“Çok güzel, salaklar,” diye değerlendirdi.

Çinlileri sevdiğinden değildi, hatta oluşturdukları tehlike konusunda Alman imparatorunun görüşlerini geçerli bulduğu için onlara belirli bir hoşgörüsü olduğundan da değildi, gidin de bu geri zekâlılara Alman imparatorundan söz edin bakalım; o bu olayda horgörüsünü büyütme için yeni bir bahane buluyordu, buydu hepsi.

Yeniden yola düştü ve, kafa düşünceli, ayaklar şaşmaz, kursuz bir biçimde getirdi yolun sonunu. Turplar kendisini bekliyordu, sonra sardalye umarak miyavlayan kedi, sonra yahni fazla pişecek diye korkan Amélie. Evin efendisi değişik bitkiler yiyor, hayvanı okşuyor ve kendisine bugün haberlerin nasıl olduğunu soran insan yaratığa yanıt veriyor:

“Parlak değil.”

Düşünüyör:

“Berbat.”

Ama Amélie'nin, bir hizmetçinin, on beş yıllık hizmetine karşın, düşüncesinin derinlerini bilmesine gerek yok. Bununla birlikte, sıcak yemek gelince, Rumenlerin bozgunu konusunda yargısını belirtmekten kendini alamadı.

“Almanlara dayanacak düzeyde değiller.”

“Bochelara,” diye düzeltti Amélie, bir Fransız subayının yaygın deyimini kullanmaya yanaşmamasını kabul edemiyordu.

Lehameau aşırı ölçüde önlemci değildi ayrıca. Berberde, her gün, *Matin*'in ve öteki kıyırık gazetelerin okurlarından oluşan bayağı sürünün umutlarını alaya alma konusunda hiç sıkımadı kendini. Berlin'in beş menzil ötesindeki Rus süvarilerini alaya alır ve kaka ekmeğe, elleri kesilmiş çocuklara ve nerdeyse sıyrılsız sayıda Boche'un yakalanmasında kullanılan üzerine reçel sürülmüş ekmek öyküleri karşısında kuşkulu biçimde küstah davranırdı. Kısacası, yavaş ve kesin bir biçimde pis bir ün yaratmaktaydı kendine. Üstelik, abone olduğu *Journal de Genève*'de Alman bildirilerini okur, bu da onun Fransız habercisinin yanlış düzyazısını yineleyen bir sürü bön kişinin ağzının payını vermesini sağlardı. Fransızlar geriledikleri zaman kaç yüz metre, Rus birlikleri bozguna uğradıkları zaman kaç milyon arşın geri çekildiklerini bilirdi.